

សុន្ទរកថា

របស់ អគ្គបណ្ឌិតសភាចារ្យ អូន ព័ន្ធមុនីរ័ត្ន
ឧបនាយករដ្ឋមន្ត្រី, រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងសេដ្ឋកិច្ច និង ហិរញ្ញវត្ថុ
ថ្លែងក្នុង

ពិធីបិទសន្និសីទចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០២៥
ក្រោមប្រធានបទ «យុទ្ធសាស្ត្រកំណើនថ្មីរបស់កម្ពុជា ៖
អាទិភាពសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ ប្រកបដោយ
គុណភាពខ្ពស់ និង និរន្តរភាព»

រាជធានីភ្នំពេញ, ថ្ងៃ អង្គារ ៦ កើត, ខែ ផល្គុន, ឆ្នាំ រោង, ឆស័ក ព.ស. ២៥៦៨
ត្រូវនឹងថ្ងៃទី ៤ ខែ មីនា គ.ស. ២០២៥, វេលាម៉ោង ១៦:៣០ - ១៧:១៥
សណ្ឋាគារសុខាភ័ព្ទ

*****+*****

ឯកឧត្តម, លោកជំទាវ, អ្នកឧកញ៉ា, ឧកញ៉ា, លោក, លោកស្រី, ភ្ញៀវ
ភិក្ខុយសជាតិ និង អន្តរបាតិ, ជាតិមេត្រី!

ថ្ងៃនេះ, ខ្ញុំពិតជាមានសេចក្តីសោមនស្សក្រៃលែង ដោយបានមកចូលរួមថ្លែង
សុន្ទរកថាបិទ «សន្និសីទចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០២៥» ។ ខ្ញុំសូមវាយតម្លៃខ្ពស់
ចំពោះ លោកជំទាវបណ្ឌិត **ជា សិរី**, ប្រធានក្រុមប្រឹក្សាភិបាល នៃវិទ្យាស្ថានស្រាវជ្រាវ
និង បណ្តុះបណ្តាល ដើម្បីអភិវឌ្ឍន៍កម្ពុជា (CDRI), និង ជាទេសាភិបាលធនាគារជាតិ
នៃកម្ពុជា, និង លោកស្រីបណ្ឌិត **អេង នេត្រា**, នាយិកាប្រតិបត្តិនៃ CDRI, ក៏ដូចជា
ក្រុមការងារពាក់ព័ន្ធ ដែលបានសម្របសម្រួលរៀបចំកម្មវិធី ដ៏មានសារៈសំខាន់នេះឡើង
ដោយរលូន និង ទទួលបានជោគជ័យ តាមការគ្រោងទុក ។

ដូច **សម្តេចមហាបវរធិបតី ហ៊ុន ម៉ាណែត នាយករដ្ឋមន្ត្រី** នៃព្រះ-
រាជាណាចក្រកម្ពុជា បានមានប្រសាសន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ នាព្រឹកនេះ, ការរៀបចំ ជាប្រចាំឆ្នាំ
នូវ «សន្និសីទចក្ខុវិស័យកម្ពុជា» គឺជាការរួមចំណែកដ៏សំខាន់ ដែលផ្តល់ឱកាស ឲ្យមាន
ការរួមគ្នាពិភាក្សា, ផ្លាស់ប្តូរយោបល់ និង ទស្សនៈ, និង ស្វែងរកដំណោះស្រាយសមស្រប
ដើម្បីសម្រេចបាន នូវ ចក្ខុវិស័យរយៈវែងរបស់កម្ពុជា ។ ក្នុងស្មារតីនេះ, ខ្ញុំក៏សូមថ្លែង
អំណរគុណផងដែរ ចំពោះកម្មវិធីភាពជាដៃគូ រវាងកម្ពុជា-អូស្ត្រាលី សម្រាប់ការអភិវឌ្ឍ
សេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយភាពធន់ (CAPRED), គាំទ្រដោយរដ្ឋាភិបាលអូស្ត្រាលី, ដែលបាន
ផ្តល់នូវកិច្ចសហការ ដល់ការរៀបចំសន្និសីទនេះ ។

ការកំណត់ប្រធានបទ «យុទ្ធសាស្ត្រកំណើនថ្មីរបស់កម្ពុជា៖ អាទិភាពសម្រាប់ការ-
អភិវឌ្ឍ ប្រកបដោយគុណភាពខ្ពស់ និង និរន្តរភាព» ពិតជាមានសារៈសំខាន់ និង សម-
ស្របទៅនឹងបរិបទបច្ចុប្បន្នរបស់កម្ពុជា, ខណៈតំបន់ និង សកលលោក កំពុងបន្តត្រូវ
បានហ៊ុមព័ទ្ធ ដោយភាពមិនប្រាកដប្រជា និង ការប្រែប្រួលផ្នែកសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច យ៉ាង
រហ័ស, និង ក្នុងបរិការណ៍ដែលកម្ពុជាកំពុងត្រៀមខ្លួន ដើម្បីចាកចេញដោយរលូន ពីចំណាត់-
ថ្នាក់នៃក្រុមប្រទេសអភិវឌ្ឍន៍តិចតួច នៅឆ្នាំ ២០២៩ ស្របតាមសម្ព័ន្ធនៃការអភិវឌ្ឍរបស់ខ្លួន
និង អនុលោមតាមការអនុម័ត របស់អង្គការសហប្រជាជាតិ កាលពីថ្ងៃទី ១៩ ខែ ធ្នូ ឆ្នាំ
២០២៤ កន្លងទៅ ។ ការណ៍នេះទាមទារឲ្យមានការគិតគូរ និង ការដាក់ចេញសម្រាប់
អនុវត្ត នូវគោលនយោបាយថ្មីសមស្រប ដើម្បីធានានូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ប្រកបដោយចីរភាព,
បរិយាបន្ន និង ភាពធន់ ឆ្ពោះទៅសម្រេចបាននូវ «ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០» ។

ឯកឧត្តម, លោកជំទាវ, ឧកញ៉ា, លោក, លោកស្រី!

ក្នុងឱកាសដ៏វិសេសនៃការជួបជុំនេះ, ខ្ញុំសូមមិនលើកឡើងវិញ នូវខ្លឹមសារប្រកប
ដោយអត្ថន័យដ៏ជ្រាលជ្រៅ របស់ **សម្តេចមហាបវរធិបតី នាយករដ្ឋមន្ត្រី** ក្នុងពិធី
បើកសន្និសីទ នាព្រឹកនេះ និង សូមមិនគួសរំលេចឡើងវិញ នូវមតិបូកសរុបរបស់ **លោកស្រី**
បណ្ឌិត អេង នេត្រា នៅមុននេះបន្តិច នោះទេ ។ ខ្ញុំគ្រាន់តែសូមគូសបញ្ជាក់ថា លទ្ធផល
នៃអង្គសន្និសីទថ្ងៃនេះ គឺជាធាតុចូលដ៏សំខាន់ សម្រាប់ស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ របស់រាជរដ្ឋាភិបាល
ធ្វើការវាយតម្លៃ និង កែសម្រួលតាមការចាំបាច់ នូវការអនុវត្តគោលនយោបាយ និង យុទ្ធ-
សាស្ត្រនៃការអភិវឌ្ឍ របស់ខ្លួន ក្នុងពេលកន្លងមក ក៏ដូចជា ធ្វើការគូសវាស និង ទម្រង់ទិស
មាគ៌ានៃការអភិវឌ្ឍកម្ពុជា សម្រាប់រយៈពេលខ្លី, មធ្យម និង វែងទៅមុខ ឆ្ពោះទៅសម្រេច

បាននូវ «ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០៥០» ។ មួយវិញទៀត, ក្នុងការពិភាក្សាពី «ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា», ខ្ញុំ ក៏នឹងមិនផ្ដោតខ្លាំងពេក លើក្របខណ្ឌគោលនយោបាយ ថាគឺ «ត្រូវធ្វើដូចម្តេចដើម្បីសម្រេចនូវចក្ខុវិស័យ?», ឬ លើការគណនាតាមម៉ូដែលណាមួយ ដើម្បីឆ្លើយថា «តើអាចទៅរួច ឬ មិនរួច?» នោះដែរ ។ ប៉ុន្តែ, ជារួម, ខ្ញុំសូមផ្ដោតលើធាតុផ្សំ និង មូលដ្ឋានគ្រឹះ ក្នុងការតម្រង់ទិស សម្រាប់ការអនុវត្ត ឬ ការពិភាក្សាអំពីចក្ខុវិស័យ ដែលជាបំណងប្រាថ្នា (Aspiration) រយៈពេលវែង របស់ជាតិ ។ ក្នុងន័យនេះ, បន្ថែមលើប្រសាសន៍ដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់ របស់ **សម្តេចធិបតី នាយករដ្ឋមន្ត្រី** ក្នុងពិធីបើកអង្គសន្និសីទ ពីព្រឹកមិញ, ខ្ញុំសូមគូសរំលេច នូវមូលបទមួយចំនួន, ដែលជាយោបល់ផ្ទាល់ខ្លួនរបស់ខ្ញុំ, សម្រាប់វិភាគទាន ឬ ជាធាតុផ្សំ ក្នុងការពិចារណាលើប្រធានបទនេះ ដូចខាងក្រោម៖

ទី១)-ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា គឺជាដំណើរជាតិ និង មិនមែនគ្រាន់តែជាគោលដៅមួយនោះទេ; ពោលគឺ នៅពេលដែលនិយាយដល់ចក្ខុវិស័យកម្ពុជា, យើងច្រើនសំដៅដល់គោលដៅចំណូលរបស់ប្រជាជន ដែលត្រូវសម្រេចឲ្យបាន នូវឋានៈជាប្រទេសចំណូលខ្ពស់ នៅឆ្នាំ ២០៥០ ។ គោលដៅនេះ គឺជាការចង្អុលជារួមទៅអនាគត, ប៉ុន្តែ ដូចត្រូវបានគូសបញ្ជាក់ក្នុងរបាយការណ៍របស់ CDRI, កំណើនសេដ្ឋកិច្ចលឿនតែម្យ៉ាង មិនគ្រប់គ្រាន់ទេ, ពីព្រោះយើងក៏ត្រូវធានាឲ្យបាន នូវសមធម៌ និង ចីរភាពនៃការអភិវឌ្ឍ ផងដែរ ។ ច្បាស់ណាស់ថាគោលបំណងពិតប្រាកដនៃចក្ខុវិស័យកម្ពុជា គឺការប្រមូលផ្តុំកម្លាំងសរុបរបស់ជាតិ ដើម្បីជំរុញការអភិវឌ្ឍ ឲ្យឈានទៅមុខយ៉ាងរហ័ស ប្រកបដោយចីរភាព ក្រោមលក្ខណៈសម្បត្តិចំនួន ៥ រួមមាន៖ **១).** កម្ពុជា ក្លាយជាសង្គមជាតិមួយដ៏រស់រវើក; **២).** កម្ពុជា ក្លាយជាប្រទេសមានចំណូលខ្ពស់ និង មានសេដ្ឋកិច្ចធន់ និង រឹងមាំ; **៣).** ប្រជាជនកម្ពុជា មានចំណេះដឹងខ្ពស់ និង ជំនាញមួយយ៉ាងតិច សម្រាប់ជីវិត; **៤).** ប្រជាជនកម្ពុជា រស់នៅក្នុងសេចក្តីថ្លៃថ្នូរ, សុភមង្គល និង ទទួលបានការគាំពារសង្គម ប្រកបដោយសមធម៌, ស្មើសិទ្ធិ និង ស្មើភាព; និង **៥).** ការអភិវឌ្ឍ និង ការអភិរក្សធនធានធម្មជាតិ ត្រូវដើរទន្ទឹមគ្នាប្រកបដោយភាពសុខដុមរមនា, ភាពធន់, បរិយាបន្ន និង តុល្យភាព ។ លក្ខណៈសម្បត្តិទាំង ៥ នេះ ក៏ត្រូវបានគូសបញ្ជាក់ច្បាស់ ក្នុង «**យុទ្ធសាស្ត្របញ្ជាក់ការណែនាំនៃកំណត់ត្រាទី ១**» ផងដែរ ។ ក្នុងន័យនេះ, ដំណើរឆ្ពោះទៅការសម្រេចបាននូវចក្ខុវិស័យ មានសារៈសំខាន់ជាងគោលដៅ, ហើយលើសពីនេះទៀត, ប្រសិនបើដំណើរប្រព្រឹត្តទៅបានរលូនល្អ, គ្មានគោលដៅណាដែលយើងមិនអាចសម្រេចបាននោះឡើយ ។

ទី២)-ចក្ខុវិស័យ គឺជាដំណើរវែងឆ្ងាយដែលយើងដឹងគោលដៅ, ប៉ុន្តែ ជាតម្រាយផ្លូវ ដែលយើងមិនធ្លាប់ឆ្លងកាត់៖ បើយើងសម្លឹងទៅក្រោយ, កម្ពុជា បានឆ្លងកាត់ប្រវត្តិសាស្ត្រ សុគតស្នាញ ដោយធ្លាប់បានធ្លាក់ក្នុងចំណុចក្តៅនៃភូមិសាស្ត្រនយោបាយសកល ហើយការ- អភិវឌ្ឍធ្លាប់បានធ្លាក់ដល់កម្រិតសូន្យ ។ ទោះជាយ៉ាងនេះក្តី, កម្ពុជា បានជម្នះឧបសគ្គ រាប់សែនជំពូក, ដោយបានបត់បែន ទៅតាមបរិការណ៍សកល, តំបន់ និង ក្នុងប្រទេស ជាបន្តបន្ទាប់, ដើម្បីសម្រេចទិសដៅ, សម្រួលបន្ទាត់នយោបាយ និង កែទម្រង់ស្ថាប័ន ក្នុងឆន្ទៈមុតស្រួច រហូតអាចសម្រេចបាន នូវ សុខសន្តិភាព និង កម្រិតអភិវឌ្ឍខ្ពស់ ដូច បច្ចុប្បន្ន ។ បើយើងសម្លឹងទៅមុខវិញ, បរិការណ៍ទាំងអស់នោះ នឹងបន្តប្រែប្រួល និង វិវឌ្ឍ យ៉ាងរហ័ស, ជាពិសេស ការផ្លាស់ប្តូរជីវភាពនៃភូមិសាស្ត្រនយោបាយសកល, ការលេចឡើង នូវជម្លោះ និង ការប្រកួតប្រជែងថ្មីកាន់តែស្រួចស្រាល់, បញ្ហាប្រឈមកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរ ពីការ- ប្រែប្រួលអាកាសធាតុ ។ល។, ដែលបញ្ហាទាំងអស់នេះ មិនមានលក្ខណៈប្រពៃណី ដូចពីមុន នោះទេ ។

ប្រាកដណាស់ថា, បរិការណ៍ខាងលើ មិនត្រឹមតែអាចនាំមកនូវកាលានុវត្តភាពថ្មី ប៉ុណ្ណោះទេ, ប៉ុន្តែថែមទាំង អាចនាំមកនូវកម្មវិបាក និង បញ្ហាប្រឈមថ្មីជាច្រើន ដែល ជាវិញ្ញាសាពហុវិមាត្រសម្រាប់កម្ពុជា ។ ទោះបីជាបញ្ហានៃកត្តាប្រឈមខាងក្រៅ មិនស្ថិត នៅក្រោមចំណុះនៃការគ្រប់គ្រងរបស់កម្ពុជាក្តី, ក៏ កម្ពុជា ត្រូវខិតខំបញ្ចៀស, ឆ្លើយតប, សម្របខ្លួន និង ជម្នះ ឲ្យបានជាអតិបរមា ។ ខ្ញុំមានជំនឿថា ទោះបីកម្ពុជា ប្រឈមនឹង ភាពមិនប្រាកដប្រជាខ្ពស់ពីកត្តាខាងក្រៅយ៉ាងណាក៏ដោយ, ក៏បទពិសោធដ៏ច្រើនរបស់ យើង នឹងចូលរួមចំណែកដ៏សំខាន់ ក្នុងការដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈមផង និង ជាវិភាគទាន ដល់ការចាប់យកកាលានុវត្តភាពផង ។

ទី៣)-ចក្ខុវិស័យ អាចសម្រេចទៅបាន ត្រូវឈរលើមូលដ្ឋានសុខសន្តិភាព និង ភាពធន់របស់កម្ពុជា៖ ប្រវត្តិសាស្ត្រកម្ពុជា បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា សុខសន្តិភាព ដ៏ពេញ- លេញ, ស្ថិរភាពនយោបាយ និង ស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ច រឹងមាំ បានអនុញ្ញាតឲ្យកម្ពុជា សម្រេចបាននូវការអភិវឌ្ឍ គួរឲ្យកត់សម្គាល់ រហូតមកដល់បច្ចុប្បន្ន និង ទៅអនាគត ។ លើសពីនេះ, ការឆ្លងរាលដាលនៃជំងឺកូវីដ-១៩ និង វិបត្តិជាសកល ជាបន្តបន្ទាប់ ក៏ បានបង្ហាញយ៉ាងច្បាស់ថា កម្ពុជាអាចគ្រប់គ្រងសភាពការណ៍បានល្អ ដោយសារកម្ពុជា មាន ភាពធន់គ្រប់គ្រាន់ ។ ខ្ញុំសូមគូសបញ្ជាក់ថា, ភាពធន់នេះ គឺជាមនុញ្ញផលជាក់ស្តែង នៃការ- កែទម្រង់ស៊ីជម្រៅ, មុតស្រួច, ចំទិសដៅ និង ទាន់ពេល នាពេលកន្លងទៅ ។ ភាពធន់

ដ៏សំខាន់ ចំនួន ៥ ដែលកម្ពុជាខិតខំកសាងបាន និង កំពុងបន្តខិតខំពង្រឹងបន្ថែមទៀតនោះ រួមមាន៖ ១). ភាពធន់នៃស្ថាប័នសាធារណៈ, ២). ភាពធន់នៃសេដ្ឋកិច្ច, ៣). ភាពធន់នៃ សង្គម និង ប្រជាជន, ៤). ភាពធន់នៃប្រព័ន្ធហិរញ្ញវត្ថុ, និង ៥). ភាពធន់ផ្នែកបរិស្ថាន និង អាកាសធាតុ ។ ក្នុងន័យនេះ, ការថែរក្សាបានល្អ នូវសុខសន្តិភាពដ៏ពេញលេញ និង ការបន្ត កសាង និង ពង្រឹងភាពធន់ជីវៈមាំ នឹងក្លាយជាមូលដ្ឋានគ្រឹះដ៏សំខាន់ មិនអាចខ្វះបាន ដើម្បីធានាថា ការអភិវឌ្ឍមិនរអិលថយក្រោយ ទោះបីកម្ពុជា ត្រូវជួបប្រឈមនឹងវិបត្តិ និង បញ្ហាស្មុគស្មាញយ៉ាងណាក្តី ។

ទី៤)-ជាការពិត, គោលដៅនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ច នៅតែជាវឌ្ឍនភាពស្នូល និង ជាឃ្លាស់ ឆ្ពោះទៅសម្រេចបាននូវបំណងប្រាថ្នាផងទាំងពួង៖ ស្ថិតក្រោមជំហូរនៃសុខសន្តិភាពដ៏ពេញលេញ, កម្ពុជាបន្តរក្សាបាននូវស្ថិរភាពម៉ាក្រូសេដ្ឋកិច្ចរឹងមាំ និង បន្តធ្វើបរិវត្តកម្មរចនាសម្ព័ន្ធសង្គម-សេដ្ឋកិច្ចរបស់ខ្លួន បានយ៉ាងរហ័ស; ពោលគឺ កម្ពុជាបានក្លាយជាប្រទេសមួយ ក្នុងចំណោមប្រទេសដែលមានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចខ្ពស់, ក្នុងអត្រាកំណើន ជាមធ្យមជាង ៧ ភាគរយ ក្នុងមួយឆ្នាំ ក្នុងរយៈពេលជាងពីរទសវត្សរ៍ នៃដំណាក់កាលមុនវិបត្តិនៃជំងឺកូវីដ-១៩, ហើយសេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ក៏បានស្ទុះងើបឡើងវិញយ៉ាងរហ័ស និង បន្តឈរលើមាត់ នៃកំណើនជីវៈមាំ បន្ទាប់ពីវិបត្តិជាសកលនេះ ។ ផ្ទៃផ្ទៃនៃកំណើនសេដ្ឋកិច្ចនេះ ក៏ត្រូវបាន ឆ្លុះបញ្ចាំង តាមរយៈការរីកលូតលាស់នៃមូលដ្ឋានគ្រឹះនៃសង្គម-សេដ្ឋកិច្ច លើគ្រប់វិស័យ, និង ការអភិវឌ្ឍសង្គម-ប្រជាសាស្ត្រ, ជាពិសេស ការកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ និង ការរីកចម្រើន នៃសន្ទស្សន៍អភិវឌ្ឍមនុស្ស (HDI), ទាំងកម្រិតជីវភាព, ការអប់រំ និង សុខុមាលភាព របស់ ប្រជាជន ។ ការណ៍នេះ បានរុញច្រានឲ្យកម្ពុជា ចេញផុតពីឋានៈជាប្រទេសមានចំណូល ទាប និង បានប្រែក្លាយទៅជា «ប្រទេសមានចំណូលមធ្យមកម្រិតទាប» ចាប់ពីឆ្នាំ ២០១៥ មកម្ល៉េះ ។

សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា ត្រូវបានវាយតម្លៃថា អាចសម្រេចបានកំណើន ក្នុងរង្វង់ប្រមាណ ៦% នៅឆ្នាំ ២០២៤ និង ត្រូវបានព្យាករថា នឹងបន្តកើនឡើង ក្នុងរង្វង់ប្រមាណ ៦,៣% នៅឆ្នាំ ២០២៥ នេះ ។ ខ្ញុំសូមគូសបញ្ជាក់ថា, កម្ពុជាអាចសម្រេចបានកំណើនសេដ្ឋកិច្ចដ៏ ល្អបែបនេះ គឺដោយសាររាជរដ្ឋាភិបាល បានដាក់ចេញ និង ជំរុញអនុវត្តយ៉ាងសកម្ម និង ទាន់ពេល នូវគោលនយោបាយត្រឹមត្រូវ, មុតស្រួច និង ចំទិសដៅ នៅតាមវិស័យសំខាន់ៗ ជាអាទិភាព, រួមមានជាអាទិ៍៖ ការពង្រឹងអភិបាលកិច្ច; ការទ្រទ្រង់កំណើន និង ការធ្វើ ទំនើបកម្មសេដ្ឋកិច្ច; ការបង្កើតការងារ, ទាំងគុណភាព និង បរិមាណ; ការលើកស្ទួយវិស័យ

ឯកជន និង សហគ្រិនភាព; ការកសាងមូលធនមនុស្ស; ការលើកស្ទួយសេវាគាំពារសង្គម និង សុខុមាលភាពប្រជាជន; ការពង្រឹងចីរភាពបរិស្ថាន និង ការឆ្លើយតបទៅនឹងការប្រែប្រួលអាកាសធាតុ; ការជំរុញធ្វើបរិវត្តកម្មឌីជីថល, ទាំងក្នុងសង្គម និង សេដ្ឋកិច្ច; ការស្តារនូវវិស័យជាចន្ទលំនៃកំណើន ដែលមានស្រាប់, ក៏ដូចជា ការលើកកម្ពស់វិស័យសក្តានុពលថ្មីមួយចំនួនទៀត, រួមទាំងការវិនិយោគលើសហគ្រាស ធុនមីក្រូ, តូច, និង មធ្យម, និង ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចក្រៅប្រព័ន្ធ ផងដែរ ។

ក្នុងរយៈពេលមធ្យមខាងមុខ, រាជរដ្ឋាភិបាលនឹងបន្តខិតខំសម្រេចឲ្យបាន នូវកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងរង្វង់ប្រមាណ ៦% ទៅ ៧% ក្នុងមួយឆ្នាំ ដែលអត្រាកំណើននេះ មានសារៈសំខាន់ មិនគ្រាន់តែដើម្បីសម្រេចគោលដៅចំណូលប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងជាមធ្យោបាយ ដ៏ចាំបាច់ សម្រាប់ការធ្វើបរិវត្តកម្មសេដ្ឋកិច្ច, សង្គម និង បរិស្ថាន ឲ្យកាន់តែស៊ីជម្រៅបន្ថែមទៀត ផងដែរ ។ ក្នុងន័យនេះ, ការសិក្សារបស់ CDRi ដែលផ្តោតលើ «យុទ្ធសាស្ត្រកំណើនថ្មី» គឺជាពិតជាត្រឹមត្រូវ, ចំទិសដៅ និង ទាន់ពេល ។

ទី៥)-ធនធានមនុស្ស និង បច្ចេកវិទ្យា, ជាពិសេស បច្ចេកវិទ្យាឌីជីថល, គឺជាកត្តាកំណត់នៃភាពជោគជ័យ ក្នុងដំណើរនៃកសាងសង្គម និង ការអភិវឌ្ឍជាតិ៖ ក្នុងអនុគមន៍ផលិតកម្មសេដ្ឋកិច្ច, មនុស្ស គឺជាកត្តាផលិតកម្មទីមួយ ដែលមិនគ្រាន់តែជាចំនួនប្រជាជនប៉ុណ្ណោះទេ ប៉ុន្តែថែមទាំងជាការចូលរួមក្នុងទីផ្សារការងារ, និង ផលិតភាពតាមរយៈចំណេះដឹង និង ជំនាញពិតប្រាកដ ។ ក្នុងន័យនេះហើយ, ទើប យុទ្ធសាស្ត្រចតុកោណ ទាំង ៤ ដំណាក់កាល និង យុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ-ដំណាក់កាលទី ១ សុទ្ធតែបានចាត់ទុកមូលធនមនុស្សជាអាទិភាពដ៏ចម្បង; ពោលគឺ ការអភិវឌ្ឍមូលធនមនុស្សប្រកបដោយជំនាញ, ចំណេះដឹង និង សមត្ថភាពខ្ពស់ ដើម្បីអាចសម្របខ្លួនទៅនឹងនិន្នាការថ្មី និង ចាប់យកកាលានុវត្តភាពថ្មី ។

ទន្ទឹមនេះ, ក្នុងរយៈពេលប៉ុន្មានឆ្នាំចុងក្រោយនេះ, បច្ចេកវិទ្យាឌីជីថល មានការរីកចម្រើនយ៉ាងរហ័ស និង បានក្លាយជាចន្ទលំនៃមួយថ្មីបន្ថែមទៀត សម្រាប់គាំទ្រកំណើន និង ធានាដល់ភាពធន់នៃសេដ្ឋកិច្ច ។ បច្ចេកវិទ្យាឌីជីថលទាំងនេះ បានជំរុញនូវវត្ថុនីមួយៗ ដែលចូលរួមចំណែកបង្កើតតម្លៃបន្ថែម, បង្កើនផលិតភាព និង ប្រសិទ្ធភាពការងារ, ព្រមទាំងបានក្លាយជាកត្តាជំរុញការតភ្ជាប់ពាណិជ្ជកម្ម ជាមួយសេដ្ឋកិច្ចសកល ផងដែរ ។

សម្រាប់កម្ពុជា, ការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថល ត្រូវបានចាត់ទុកជាចលករដ៏សំខាន់មួយ ក្នុងដំណើរការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ច ។ រាជរដ្ឋាភិបាល សម្រាប់ នីតិកាលទី ៦ នៃរដ្ឋសភា,

ក្រោមការដឹកនាំប្រកបដោយគតិបណ្ឌិត និង ភាពប្រាកដនិយម របស់ សម្តេចអគ្គមហាសេនាបតីតេជោ **ហ៊ុន សែន**, អតីតនាយករដ្ឋមន្ត្រី និង បច្ចុប្បន្ន ជាប្រធានព្រឹទ្ធសភា, បានប្រកាសដាក់ឱ្យអនុវត្ត នូវ «ក្របខណ្ឌគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមឌីជីថលកម្ពុជា ២០២១-២០៣៥» និង «គោលនយោបាយរដ្ឋាភិបាលឌីជីថល ២០២២-២០៣៥», ដែលជាឯកសារគោលនយោបាយរយៈពេលវែង សម្រាប់ធ្វើជាត្រីវិស័យ ក្នុងការរៀបចំបរិក្ខារកម្មឌីជីថលរបស់កម្ពុជា ។ ការដាក់ចេញនូវឯកសារដ៏មានសារៈសំខាន់ទាំងពីរនេះ ក៏បានសបញ្ជាក់ច្បាស់ ពីឆន្ទៈមោះមុត និង ភាពបុរេសកម្ម របស់រាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការប្តេជ្ញាជំរុញការអភិវឌ្ឍសេដ្ឋកិច្ចឌីជីថលនៅកម្ពុជា ឱ្យកាន់តែមានភាពរស់រវើក ។

សម្រាប់ នីតិកាលទី ៧ នៃរដ្ឋសភា, រាជរដ្ឋាភិបាល, ក្រោមការដឹកនាំដ៏ត្រឹមត្រូវ, ស្វាហាប់, និង ឈ្លាសវៃ ប្រកបដោយចក្ខុវិស័យវែងឆ្ងាយ របស់ សម្តេចមហាបវរជ័យ **ហ៊ុន ម៉ាណែត**, នាយករដ្ឋមន្ត្រីនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា, ជាអគ្គមគ្គុទ្ទេសក៍វ័យក្មេងដ៏ឆ្នើម និង ពោរពេញដោយសមត្ថភាព, ចំណេះដឹង, និង ថាមពល, បានដាក់ចេញ នូវ **យុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ-ដំណាក់កាល ទី ១** ដើម្បី កំណើន, ការងារ, សមធម៌, ប្រសិទ្ធភាព, និង ចីរភាព, ដោយបានកំណត់យក អាទិភាពគន្លឹះ ៥ គឺ៖ «មនុស្ស, ផ្លូវ, ទឹក, ភ្លើង, និង បច្ចេកវិទ្យា, ជាពិសេស គឺ បច្ចេកវិទ្យាឌីជីថល ដែលត្រូវបានកំណត់ជាអាទិភាពគន្លឹះថ្មីមួយបន្ថែមទៀត ដើម្បីឆ្លើយតបប្រកបដោយសង្គតិភាព ទៅនឹង «ក្របខណ្ឌគោលនយោបាយសេដ្ឋកិច្ច និង សង្គមឌីជីថលកម្ពុជា ២០២១-២០៣៥» និង «គោលនយោបាយរដ្ឋាភិបាលឌីជីថល ២០២២-២០៣៥» ។ និង

ទី២)-ការកសាងស្ថាប័នជាតិដ៏រឹងមាំ គឺជាកត្តាគន្លឹះ ក្នុងការជម្នះបាននូវរាល់ឧបសគ្គទាំងឡាយ៖ កម្ពុជា បានខិតខំកែទម្រង់ ជាបន្តបន្ទាប់ ដោយប្រកាន់យកអភិក្រម៖ «កែទម្រង់ - រស់; មិនកែទម្រង់ - ស្លាប់» ។ ក្នុងនោះ, រាជរដ្ឋាភិបាល បានដាក់ចេញ និង អនុវត្តប្រកបដោយជោគជ័យ នូវកម្មវិធីកែទម្រង់គន្លឹះនានា រួមមាន៖ កម្មវិធីកែទម្រង់ការគ្រប់គ្រងហិរញ្ញវត្ថុសាធារណៈ, កម្មវិធីកែទម្រង់រដ្ឋបាលសាធារណៈ, កម្មវិធីជាតិសម្រាប់ការអភិវឌ្ឍតាមបែបប្រជាធិបតេយ្យនៅថ្នាក់ក្រោមជាតិ, កម្មវិធីកែទម្រង់ប្រព័ន្ធយុត្តិធម៌ និង កម្មវិធីកែទម្រង់ច្បាប់ ។ មិនតែប៉ុណ្ណោះ, ការកែទម្រង់ និង ការពង្រឹងអភិបាលកិច្ច គឺជា **ស្នូល** នៃ **យុទ្ធសាស្ត្របញ្ចកោណ-ដំណាក់កាលទី ១** ដែលផ្ដោតអាទិភាព លើការធ្វើទំនើបកម្មស្ថាប័នរដ្ឋឱ្យក្លាយជារដ្ឋបាលសាធារណៈទំនើប ប្រកបដោយសមត្ថភាពខ្ពស់, ខ្លាំង, វៃឆ្លាត និង ស្អាតស្អំ

ដែលជាមូលដ្ឋានគ្រឹះ ដើម្បីសម្រេចបាននូវការអភិវឌ្ឍ ដោយចីរភាពលើគ្រប់វិស័យ និង លើកកម្ពស់គុណភាព និង ប្រសិទ្ធភាពនៃការផ្តល់សេវាសាធារណៈ ។

កម្មវិធីកែទម្រង់ទាំងនេះ បានក្លាយជាចលករយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការពង្រឹងសមត្ថភាព ស្ថាប័នសាធារណៈ និង ដើរតួនាទីយ៉ាងសំខាន់ ក្នុងការជម្នះបាននូវបញ្ហាប្រឈម, ជា ពិសេស ក្នុងការបត់បែន និង ការឆ្លើយតបបានល្អ ទៅនឹងការប្រែប្រួលនៃសភាពការណ៍, ទាំងក្នុង និង ក្រៅប្រទេស, ក៏ដូចជា ក្នុងការបំពេញសំណូមពរកាន់តែខ្ពស់ឡើង របស់ ប្រជាជន និង ធុរជន ។ ការបន្តជំរុញការអនុវត្តកម្មវិធីកែទម្រង់ទាំងនេះ នឹងជួយពង្រឹង ក្របខណ្ឌបទប្បញ្ញត្តិ, កែលម្អអភិបាលកិច្ច និង លើកកម្ពស់ប្រសិទ្ធភាពនៃរដ្ឋបាលសាធារណៈ ដែលចំណុចទាំងនេះ ក៏ត្រូវបានគូសរំលេច ក្នុងលទ្ធផលនៃការសិក្សា របស់ CDRI ផងដែរ ។

មិនតែប៉ុណ្ណោះ, **សម្តេចមហាបវរធិបតី ហ៊ុន សែន** នាយករដ្ឋមន្ត្រី នៃព្រះរាជា- ណាចក្រកម្ពុជា, ដែលជាប្រមុខដឹកនាំវ័យក្មេង ប្រកបដោយជវភាព, ភាពបុរេសកម្ម, ចក្ខុ- វិស័យវែងឆ្ងាយ, ការតាំងចិត្តដ៏មោះមុត និង ការទទួលខុសត្រូវខ្ពស់ ចំពោះប្រទេស និង ជាតិ, បានដាក់ចេញជាបន្តបន្ទាប់ នូវទិសដៅកែទម្រង់គន្លឹះនានា សំដៅដោះស្រាយ បញ្ហាប្រឈមផងទាំងពួង ប្រកបដោយភាពមជ្ឈត្ត និង គ្រប់ជ្រុងជ្រោយ ដោយមានការ- ចូលរួមយ៉ាងសកម្ម ពីសំណាក់ក្រសួង-ស្ថាប័ន, វិស័យឯកជន, ដៃគូអភិវឌ្ឍន៍, វិទ្យាស្ថាន ស្រាវជ្រាវ និង គូអង្គពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត ។ ផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃកិច្ចប្រឹងប្រែងយ៉ាងសកម្ម និង ប្រកបដោយភាពបុរេសកម្មទាំងអស់នេះ, ខ្ញុំជឿជាក់ថា កម្ពុជា មិនត្រឹមតែមានលទ្ធភាព អាចសម្រេចបាននូវ **ចក្ខុវិស័យឆ្នាំ ២០៥០** ប៉ុណ្ណោះទេ, ប៉ុន្តែ ថែមទាំងនឹងអាចបន្តអភិវឌ្ឍ ប្រទេស ឲ្យរីកចម្រើនខ្លាំងក្លា សម្រាប់រយៈពេលយូរអង្វែងតទៅអនាគត ផងដែរ ។

ឯកឧត្តម, លោកជំនាញ, ឧកញ៉ា, លោក, លោកស្រី!

ក្នុងសុន្ទរកថាបើកអង្គសន្និសីទ កាលពីព្រឹកមិញ, **សម្តេចធិបតី នាយករដ្ឋមន្ត្រី** បានជម្រាបជូនអង្គសន្និសីទ ថា ក្នុងគោលដៅជំរុញកំណើនរយៈពេលមធ្យម និង ក្តាប់ឲ្យ ជាប់នូវកាលានុវត្តភាពថ្មីៗ, រាជរដ្ឋាភិបាល កំពុងបញ្ចប់ការរៀបចំ ហើយនឹងដាក់ចេញ ក្នុង ពេលដ៏ឆាប់ខាងមុខ នូវ «កម្មវិធីលើកកម្ពស់ភាពប្រកួតប្រជែង, បង្កើនពិពិធកម្ម និង ពង្រឹងភាពធន់ ដើម្បីកំណើនសេដ្ឋកិច្ច ក្នុងបរិការណ៍សកលដែលមានភាពមិនប្រាកដប្រជា

ខ្ពស់ ឆ្នាំ ២០២៥-២០២៨» ដែលផ្ដោតលើសសរស្តម្ភ ចំនួន ៣ ។ ខ្ញុំសូមយកឱកាសដ៏ថ្លៃថ្លានេះ គូសរំលេចបន្ថែមដោយសង្ខេបបំផុត លើសសរស្តម្ភ ទាំង ៣ នេះ ដូចខាងក្រោម៖

•សសរស្តម្ភទី ១ : កម្មវិធីគាំទ្រសេដ្ឋកិច្ចតាមវិស័យ ក្នុងរយៈពេលខ្លីទៅមធ្យម តាមរយៈការដាក់ចេញ នូវវិធានការគោលនយោបាយមុតស្រួច និង ចំគោលដៅ, ទាំងវិធានការដែលរាជរដ្ឋាភិបាល បានដាក់ចេញកន្លងមក និង វិធានការថ្មី, ដើម្បី, ម្យ៉ាង, ធានាទ្រទ្រង់កំណើនសេដ្ឋកិច្ច, ជាពិសេស ក្នុងវិស័យដែលត្រូវបានរំពឹងទុកថា នឹងមានកំណើនយឺត; និង ម្យ៉ាងទៀត, រក្សាឲ្យបាននូវលំនឹងជីវភាពរបស់ប្រជាជន និង ជំរុញផលិតភាព ព្រមទាំងគាំទ្រដល់ការចាយវាយរបស់ប្រជាជនទូទៅ ។

•សសរស្តម្ភទី ២ : កម្មវិធីលើកកម្ពស់ភាពប្រកួតប្រជែង, បង្កើនពិពិធកម្ម និង ពង្រឹងភាពធន់ ដើម្បីដោះស្រាយបញ្ហាប្រឈម ដែលមានលក្ខណៈជារចនាសម្ព័ន្ធ, ស្មុគស្មាញ និង អន្តរវិស័យ, ដូចជា៖ ការកែលម្អបរិយាកាសធុរកិច្ច និង វិនិយោគ; ការបង្កើនតម្លៃបន្ថែមនៃចន្ទលំសេដ្ឋកិច្ចដែលមានស្រាប់; ការជំរុញ និង ការគាំទ្រការអភិវឌ្ឍចន្ទលំសេដ្ឋកិច្ចជាតិ ដែលមានសក្តានុពលខ្ពស់; ការអភិវឌ្ឍសហគ្រាសធុនមីក្រូ, តូច និង មធ្យម; និង ការជំរុញការអភិវឌ្ឍប៉ូលសេដ្ឋកិច្ចសំខាន់ៗ ដូចជា៖ ខេត្តព្រះសីហនុ និង បណ្តាខេត្តជាប់ឆ្នេរសមុទ្រកម្ពុជា ព្រមទាំងបណ្តាខេត្តនៅភូមិភាគឦសាន ជាដើម ។

•សសរស្តម្ភទី ៣ : កម្មវិធីត្រៀមលក្ខណៈចាកចេញពីចំណាត់ថ្នាក់នៃក្រុមប្រទេសអភិវឌ្ឍតិចតួច និង ឆ្លើយតបនឹងការប្រែប្រួលរបបពាណិជ្ជកម្មអន្តរជាតិ តាមរយៈការគិតគូរដោះស្រាយជាបណ្តើរៗ នូវបញ្ហាប្រឈមនានា ពាក់ព័ន្ធនឹងការរិចរិលនៃប្រព័ន្ធអនុគ្រោះ និង ទីផ្សារពាណិជ្ជកម្ម; ការថមថយនូវជំនួយអភិវឌ្ឍន៍ផ្លូវការពីដៃគូ, ទាំងក្នុងទម្រង់ជាជំនួយឥតសំណង និង ជាហិរញ្ញប្បទានដែលមានកម្រិតសម្បទានខ្ពស់; ភាពងាយរងគ្រោះទៅនឹងហានិភ័យពីកត្តាខាងក្រៅ; សមត្ថភាពក្នុងការឆ្លើយតបទៅនឹងតម្រូវការថ្មី; និង ការប្រែប្រួលនៃនិន្នាការសេដ្ឋកិច្ច និង ពាណិជ្ជកម្មសកល ជាដើម ។

ឯកឧត្តម, លោកជំនាញ, ឧកញ៉ា, លោក, លោកស្រី!

មុននឹងបញ្ចប់, ខ្ញុំសូមសម្តែងនូវការគាំទ្រដល់តួនាទីរបស់ CDRI ក្នុងការបន្តពង្រឹងកិច្ចសហប្រតិបត្តិការល្អ ជាមួយស្ថាប័នស្រាវជ្រាវក្នុងតំបន់, ការបំផុសគំនិតដដែកពិភាក្សាអំពីកិច្ចអភិវឌ្ឍសង្គម-សេដ្ឋកិច្ចកម្ពុជា, និង ការបន្តដើរតួជាមជ្ឈមណ្ឌលប្រមូលទិន្នន័យ និង បោះពុម្ពផ្សាយឯកសារស្រាវជ្រាវ បែបបរិមាណវិស័យ និង គុណវិស័យ ។ ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណ និង វាយតម្លៃខ្ពស់ ចំពោះវាគ្មិន និង ភ្ញៀវកិត្តិយសទាំងឡាយ ដែល

បានចូលរួមផ្តល់ជាធាតុចូលល្អៗ សម្រាប់រាជរដ្ឋាភិបាល ក្នុងការបន្តគិតគូររៀបចំ និង ធ្វើបច្ចុប្បន្នភាពគោលនយោបាយ និង យុទ្ធសាស្ត្រនានា តាមតម្រូវការចាំបាច់ ជាក់ស្តែង ។

ជាទីបញ្ចប់, ខ្ញុំសូមប្រសិទ្ធិពរជ័យជូន ឯកឧត្តម, លោកជំទាវ, ឧកញ៉ា, លោក, លោកស្រី, សមាជិក-សមាជិក នៃអង្គសន្និសីទ បានសមប្រកបនឹងពុទ្ធពរទាំង ៤ ប្រការ គឺ៖ អាយុ, វណ្ណៈ, សុខៈ និង ពលៈ កុំបីឃ្លៀងឃ្លាតឡើយ ។

ខ្ញុំមានកិត្តិយស សូមប្រកាសបិទ សន្និសីទចតុវិស័យកម្ពុជា ឆ្នាំ ២០២៥ នាពេលនេះ ។

សូមអរគុណ!